

Il-Qafas propost
tal-Kurrikulu Nazzjonali 2011

L-EDUKAZZJONI TAL-ĠEJJENI TA' ULIEDEK

Gwida għall-ġenituri

Il-Qafas propost
tal-Kurrikulu Nazzjonali 2011

L-EDUKAZZJONI TAL-ĠEJJENI TA' ULIEDEK

Gwida għall-ġenituri

© Id-Direttorat għall-Kwalità u Standards fl-Edukazzjoni
Il-Ministeru tal-Edukazzjoni, Xogħol u l-Familja, Malta, 2011
Ebda silta minn din il-pubblikazzjoni, ma tista' tkun ippublikata
jew maħruġa f'mod fotostatiku, elettroniku, mekkaniku, irrekordjat
jew b'xi mod ieħor mingħajr il-permess tad-Direttorat.

Għidilna x'taħseb

Għezież ġenituri,

Jekk uliedkom mhumiex se jtitlqu mill-iskola fiż-żmien qarib, l-ideat li jinsabu f'dan il-ktejjeb se jkollhom effett kbir fuqhom għaliex huma maħsuba li jaġġornaw it-tagħlim li t-fal jitgħallmu fl-iskola u jtejbu l-mod kif ikunu mgħallmin. Dan il-ktejjeb joffri lill-qarrej ħarsa ħafifa tal-Qafas propost tal-Kurrikulu Nazzjonali 2011 (NCF), li se jkun implimentat gradwalment fis-snin li ġejjin.

Allura x'inhu l-NCF? Il-Kurrikulu Nazzjonali jipprezenta dak li l-istudenti għandhom ikunu jafu u jkunu kapaci jagħmlu f'kull stadju tas-snin tagħhom fl-iskola. (Dan huwa differenti minn sillabu, li huwa pjan dettaljat ta' x'għandu jkun kopert f'kull sugġett). Il-kurrikulu l-ġdid, madankollu, huwa msejjaħ 'Qafas' għaliex jifforma l-bażi għall-kurrikulu li jrid ikun imfassal għal kull qasam ta' tagħlim (dan jiġi spjegat aktar fil-paġni ta' ġewwa) u se jippermetti lill-iskejjel biex ikunu aktar flessibbli fl-implimentazzjoni tiegħu.

Bil-liġi, il-Kurrikulu Nazzjonali għandu jiġġedded kull f'it snin sabiex jimxi maż-żminijiet li qegħdin dejjem jinbidlu. Dak li hemm fis-seħħ bħalissa, li jismu "Inwelldu l-Ġejjieni Flimkien", kien ippubblikat fl-1999. Il-verżjoni l-ġdida li qiegħda tkun proposta mill-Ministeru tal-Edukazzjoni, Xogħol u l-Familja, tmur lil hinn minn dan. Mhux talli tagħti d-dettalji ta' kif għandu jsir it-tagħlim fl-iskejjel – hemm minnhom li diġà qegħdin ikunu pprattikati – imma wkoll, għall-ewwel darba jinkludi l-modi ta' kif dawn jinkisbu.

Għaldaqstant id-dokument hu dettaljat ħafna, u fiha erba' volumi. Dan id-dokument ilu s-snin ikun iiformolat, bl-awtoritajiet edukattivi jaħdmu għal għan wiehed: li tiżdied aktar il-kwalità tal-edukazzjoni sabiex it-tfal kollha jagħmlu suċċess minn haġġithom.

Qiegħed isir sforz kbir biex kulhadd ikun jista' jgħid tiegħu fid-dokument aħħari. L-iskola u l-għalliema ta' uliedkom huma fost dawk li qed ikunu kkonsultati. Issa, bħala ġenituri jmiss lilkom. Dan il-ktejjeb għandu l-għan li jgħinkom tagħmlu kontribuzzjoni għal-linji gwida li se jiffurmaw l-edukazzjoni ta' uliedek fil-futur qarib.

"Il-proċess ta' konsultazzjoni huwa kruċjali għas-suċċess tal-qafas aġġornat tal-Kurrikulu Nazzjonali"

*Prof. Grace Grima,
id-Direttur Ġenerali,
id-Direttorat għall-
Kwalità u Standards
fl-Edukazzjoni.*

Qegħdin ikunu pplanati laqgħat dwar l-abbozz tal-Kurrikulu Nazzjonali għalikom il-ġenituri, fl-iskejjel kollha. Matul dawn il-laqgħat tistgħu tiksbu aktar spjegazzjonijiet dettaljati u tagħmlu l-mistoqsijiet tagħkom. Ħudu nota ta' xi mistoqsijiet li jista' jkollkom waqt il-qari ta' dan il-ktejjeb sabiex tistaqsuhom waqt dawn il-laqgħat. Għal aktar tagħrif morru fuq:
www.education.gov.mt

“F’Malta neħtieġu kurrikulu li jipprepara lill-istudenti mhux biss għal-lum iżda wkoll għas-soċjetà, esiġenti u aktar attiva soċjalment, tal-ġejjieni. Il-Qafas tal-Kurrikulu Nazzjonali (NCF) jagħmel sejħa għal responsabbiltà akbar fil-livelli kollha billi l-edukaturi flimkien ma’ msieħba oħra jimpenjaw ruħhom biex joħolqu l-programm ta’ edukazzjoni essenzjali biex it-tfal kollha jirnexxu.”

NCF Dokument Konsultattiv 2, Ir-Raġuni Fundamentali u l-Komponenti, p11

X'inhuma l-kuncetti ewlenin ta' dan il-kurrikulu?

Il-kuncetti ewlenin jistgħu jinqasmu f'10:

1. L-ewwel għan tal-edukazzjoni huwa li jgħin lill-istudenti jsiru persuni li jkomplu jistudjaw tul haġġithom kollha.

Sa meta jaslu biex jitolqu mill-iskola, it-tfal għandu jkollhom il-ħila jkomplu jitgħallmu tul haġġithom kollha. Dan jippermettilhom ikomplu jistudjaw, isibu u jibdlu x-xogħol, ikunu ta' suċċess fix-xogħol jew fil-karriera, ikunu ċittadini responsabbli u jkollhom rwol attiv f'soċjetà u dinja li qegħdin dejjem jinbidlu.

2. L-istudenti kollha, huma x'inhuma l-ħiliet tagħhom, għandhom jingħataw l-appoġġ li jeħtieġu biex jagħmlu suċċess fil-ħajja tagħhom.

Fi klassijiet ta' studenti li għandhom ħiliet differenti, l-għalliema se jiffukaw fuq kif juru lill-istudenti kif għandhom jitgħallmu, ikun x'ikun il-livell tagħhom ta' ksib, sabiex jesperenzaw kemm l-isfidi kif ukoll is-suċċess. L-għalliema huma konxji li l-istudenti jimxu b'rati differenti ta' progress. Se jkun hemm ħarsa ġdida fejn għandu x'jaqsam l-irwol tal-Assistenti tat-Tagħlim li jagħtu appoġġ fl-Iskejjel Sekondarji.

3. Il-Kulleġġi u l-iskejjel se jagħmlu xi uħud mid-deċiżjonijiet tagħhom dwar kif għandhom jintlaħqu l-ħiliet tal-istudenti tagħhom.

Eżempju ta' dan huwa li l-iskejjel tal-gvern se jkunu jistgħu jallokaw ftit lezzjonijiet fl-orarju tal-ħin għal suġġetti partikolari kif jixtiequ huma. Se jingħataw aktar flessibbiltà fl-għażliet tas-suġġett li joffru, bħal fil-każ ta' xi lingwi barranin u l-introduzzjoni mill-ġdid tal-Accounts u l-Economics fl-Iskola Sekondarja fl-ogħla snin.

“L-isfida qiegħda filli nissodisfaw il-ħtiġijiet ta' dawk li qed jitgħallmu f'dinja li qed tinbidel b'għaġla kbira. Biex tilqa' din l-isfida, l-komunità lokali jeħtieġilha taċċetta u tippromwovi attivament l-importanza tat-tagħlim tul il-ħajja – proċess li jagħraf u jaċċetta li kulħadd jista' jirnexxilu jsir persuna li qed titgħallem skont it-triq li jkun qabad.”

NCF Dokument Konsultattiv 2, Ir-Raġuni Fundamentali u l-Komponenti, p12

“L-*NCF* ipprezentat f’dan id-dokument jipprova konxjament joħroġ mill-formola ta’ kurrikulu preskrittiv u jgħaddi għal qafas ta’ kurrikulu. B’hekk qed jissuġġerixxi ċertu ammont ta’ flessibilità biex jinkoraġġixxi lil dawk involuti li jkollhom vuċi akbar fid-determinazzjoni tal-kontenut biex ikun addattat għall-ħtiġijiet ta’ dawk li qed jitgħallmu”

NCF 2, p12

IT-TKOMPLIJA **tal-kunċetti ewlenin**

4. L-iskejjel isiru ‘komunitajiet ta’ tagħlim’, li jmorru lil hinn mill-irwol tagħhom li jgħallmu lill-istudenti.

Per eżempju, l-iskejjel kollha huma mistennija li jiżviluppaw politika dwar l-involvement tal-ġenituri fl-edukazzjoni u jsiru postijiet fejn il-ġenituri u l-membri l-oħra tal-komunità jistgħu jattendu għall-klassijiet ta’ filgħaxija.

5. L-istudenti għandhom ikunu mħejjija sew għal meta jiċċaqalqu mill-Kindergarten għall-Primarja u mbagħad għall-Iskola Sekondarja, sabiex it-tranzizzjoni tkun waħda mingħajr problemi.

Kull stadju ta’ tagħlim se jkun mibni fuq il-pedamenti li tqiegħdu qabel. Mhu se jkun hemm ebda qabża fil-hiliet li jridu jkunu mgħallma. Il-livell ta’ kisba tat-tfal se jkun assessjat fl-iskola Primarja u rrapportat fl-iskola Sekondarja qabel it-tranzizzjoni. Dan il-mod ta’ rappurtagġ dwar il-progress u l-ksib permezz ta’ livelli (livelli 1-10) huwa rakkomandat kemm għas-snin tal-Primarja kif ukoll tas-Sekondarja. Mhuwiex dipendenti fuq l-età tal-istudenti imma fuq ir-rata tagħhom ta’ progress. Din is-sistema ma tqisx il-kunċett ta’ tfal li jgħaddu/ma jgħaddux, imma tippermetti lill-istudenti kollha sabiex jagħmlu progress b’mod xieraq għal-livell li jmiss.

6. L-għalliema se jippruvaw jinkludu ‘l-istudenti b’mod attiv fil-klassi, billi jfaslu lezzjonijiet skont il-ħtiġijiet personali, l-interessi u l-esperjenzi.

L-għalliema għandhom ikunu flessibbli fil-mod kif jgħallmu għaliex it-tfal jitgħallmu b’modi differenti u hemm diversi modi kif jistgħu jkunu motivati. L-ICT se jkun għodda ewlenija li se jintuża għal dan il-għan.

7. L-istudenti mhumiex se jingħataw biss l-għarfien/it-teorija, imma se jkunu megħjuna jifhmu dak li tgħallmu, b’-mod xieraq biex wara japplikawh.

Se jkun hemm ħafna xogħol ta’ Prattika għaddej fil-klassi, bit-tfal jesploraw, janalizzaw, jinvestigaw u jesperimentaw. Se jkun ta’ anqas importanza l-fatt ta’ kemm jafu milli l-mod ta’ kif jużaw

L-għarfien, f'oqsma li jvarjaw mill-ambjent u l-kultura, għall-intraprenditorija u l-kreattività.

8. Is-sugġetti se jkunu kklassifikati f' 'oqsma ta' tagħlim' u mhux mgħallma b'mod individwali.

Dan il-metodu se jippermetti l-ħolqien ta' aktar rabtiet u inqas sugġetti li jaħbtu f'xulxin bejn sugġetti ta' kull qasam ta' tagħlim, l-aħjar sabiex jirriflettu l-ħajja reali. It-tmien oqsma ta' tagħlim huma: il-Lingwi; il-Matematika; ix-Xjenza; it-Teknoloġija; iċ-Ċittadinanza; L-Edukazzjoni tar-Reliġjon; l-Arti; is-Saħħa.

9. Barra t-testijiet u l-eżamijiet, se jsir ukoll assessjar tal-istudenti matul is-sena.

Dan se jippermetti lill-għalliema jkunu jafu fiex qegħdin l-istudenti tagħhom fi kwalunkwe ħin sabiex ikunu jistgħu jipplanaw il-lezzjonijiet kif meħtieġ u jieħdu deċiżjonijiet dwar kif jistgħu jtejbu t-tagħlim tal-istudenti tagħhom.

10. L-iskejjel għandhom kontinwament jevalwaw kif se jrin, u l-għalliema jingħataw aktar taħriġ professjonali.

L-iskejjel ikunu evalwati minn korp barrani u mheggin jevalwaw lilhom infushom internament sabiex jidentifikaw il-ħtiġijiet tagħhom, ifasslu l-miri u l-għanijiet, u jiżviluppaw il-pjanijiet ta' ħidma. Il-ħtieġa tat-taħriġ jista' jiffoka, per eżempju, fuq modi ġodda ta' tagħlim, kif wiehed iħejji ruħu għal ħtiġijiet diversi tal-istudenti, u l-użu ta' għodod elettronici ta' tagħlim.

L-isfida li triegi l-erba' dokumenti hi: "X'inhu l-iskop tal-edukazzjoni f'demokrazija fis-seklu 21? X'għandna nagħmlu b'mod differenti biex inhallu impatt dejjiemi fuq l-istudenti biex fl-aħħar mill-aħħar jgħixu ħajja aktar impenjata u jkollhom impatt dejjiemi biex jagħmlu din id-dinja waħda aħjar biex tgħix f'ha?"

NCF 2, p11

FRIENDS

A+

DRAW

MATH

SCHOOL

HISTORY

LEARN

GRADE

STUDY

BOOKS

CLASS

NOTE

“L-għanijiet tal-edukazzjoni... jippreparaw lit-tfal kollha biex isiru persuni li jibqgħu jitgħallmu ħajjithom kollha, ikunu fiduċjużi, jirnexxu, ikunu kreattivi, u magħqudin, u impenjati mal-komunità fid-dinja ta’ madwarhom. L-edukazzjoni tagħhom għandha tagħtihom il-ħila li jiksbu l-għerf, il-ħiliet, il-valuri u l-attitudnijiet li jagħmluhom kapaċi jsostnu ċ-ċansijiet għal ħajjithom fid-dinja tax-xogħol li qed tinbidel, u jsiru ċittadini impenjati attivament.”

NCF 2, p24

X'tip ta' studenti għandu l-għan li jipproduċi l-kurrikulu?

Il-kwotazzjonijiet li ġejjin jagħtu ħarsa lejn it-tliet għanijiet edukattivi tal-NCF. Il-verzjoni kompluta hija mogħtija f'paġni 26 sa 33 ta' Dokument 2 tal-NCF.

L-1 GĦAN Biex l-istudenti jibqgħu jistudjaw tul ħajjithom kollha, huma jridu:

- **Ikollhom ħiliet personali u soċjali**
"Waqt li jsiru indipendenti u jitgħallmu jieħdu ħsieb tagħhom infushom, it-tfal iż-żgħir jeħtiġilhom jitgħallmu kif jitrattaw dak li jhossu, jagħrfu u jidentifikaw l-emozzjonijiet, u jitgħallmu jkunu komdi magħhom infushom."
- **Jiżviluppaw fil-morali u b'mod spiritwali**
"Permezz ta' ... esperjenzi individwali, fi gruppi jew fil-klassi, u permezz ta' riflessjoni personali, huma jeħtiġilhom jiżviluppaw id-diversi ħiliet li jwasslu għal tkabbir morali u spiritwali."
- **Ikunu jafu jaqraw u jiktbu, u għandhom bażi soda fil-Matematika u l-IT**
"Il-kisba tal-litteriżmu diġitali tinvolvi l-iżvilupp tal-fehim ta' sorsi ta' dejta u manipulazzjoni tad-dejta..."
- **Jitkellmu bil-Malti u bl-Ingliż, u jafu wkoll ilsna barranin**
"Li wieħed ikun multilingwi jimplika li jkun kapaċi tikkomunika bil-kliem u bil-kitba mill-inqas fi tliet lingwi."
- **Ikunu kompetenti fix-xjenza u t-teknoloġija**
"L-għan huwa li l-istudenti jgħaddu mill-esperjenza ta' edukazzjoni xjentifika wiesgħa li ttejjihom għal soċjetà li fiha x-xjenza u t-teknoloġija għandhom funzjoni ewlenija."
- **Jiżviluppaw kemm il-ħiliet tal-ħsieb kif ukoll dawk kreattivi**
"Tul iċ-ċiklu tal-Primarja l-immaginazzjoni u l-kurżità tat-tfal jeħtiġ li jkunu żviluppanti bħala mezzi biex jinvestigaw il-problemi u jużaw l-immaginazzjoni tagħhom biex jesploraw soluzzjonijiet possibbli."

IT-TKOMPLIJA tal-għanijiet tal-edukazzjoni

IT-2 GĦAN Biex l-istudenti jkunu ta' suċċess fid-dinja tax-xogħol, il-kwalitajiet meħtieġa jinkludu:

- **Komunikazzjoni kunfidenti u effettiva**

"Żvilupp soċjali u personali jitleb li t-tfal jesprimu lilhom infushom b'mod li jiftiehem."

- **Il-ħila li jkunu mħarrġa mill-ġdid u mgħallma ħiliet ġodda**

"L-istrateġiji tat-tagħlim jeħtieġ li jagħtu l-ħila lit-tfal biex ikunu jafu s-saħħiet u d-dgħjufijiet tagħhom infushom, biex ikunu kapaċi jtejbju u jadattaw b'mod intelliġenti għat-tibdil tar-realtajiet u l-kuntesti."

- **L-istabilità ekonomika u l-indipendenza**

"Iż-żgħażaġh jeħtieġ ikunu jafu kif jużaw riżorsi personali u globali biex jgħollu kemm jista' jkun il-valur ekonomiku tagħhom."

- **Sens ta' intraprenditorija**

"Permezz ta' teħid ta' riskji, ippjanar, perseveranza u l-użu tal-immaginazzjoni tagħhom, it-tfal se jifhmu u jżviluppaw il-ħila li jaħsbu b'mod kritiku u joħolqu u jagħtu valur lil prodotti ġodda li jgħinu lilhom u lill-oħrajn jadattaw ruħhom għall-bidliet fis-soċjetà."

- **Jagħtu kontribut fl-iżvilupp sostenibbli**

"Permezz tal-esperjenzi tagħhom fl-iskola...isiru konxji tal-medda ta' soluzzjonijiet plawsibbli u jieħdu azzjoni biex itejbju l-ambjent immedjat tagħhom."

IT-3 GHAN Biex l-istudenti jibqgħu aġġornati mad-dinja ta' madwarhom li qiegħda tinbidel il-ħin kollu huma jridu:

• **Jirrispettaw u jivvalutaw id-diversità**

"It-tfal jiskopru ħwejjeġ li jixxiebh u differenzi madwarhom permezz tal-esperjenza tagħhom ta' kulturi u lingwi differenti."

• **Jirrispettaw u jippromwovu l-kultura Maltija**

"It-tfal għandhom jimpenjaw ruħhom attivament fi proġetti li jgħinu fil-konservazzjoni tal-wirt reġjonali u nazzjonali tagħhom."

• **Jitgħallmu joperaw ma' kulturi differenti**

"Il-partecipazzjoni f'*e-twinning*, *Comenius* u proġetti oħra fost diversi skejjeġ, kemm f'livelli lokali kif ukoll f'dak internazzjonali, jiffaċilitaw l-esperjenzi interkulturali."

• **Iwettqu l-gustizzja soċjali u d-demokrazija**

"Iż-żgħażaġħ jeħtieġ jiżviluppaw il-fehim tagħhom tal-gustizzja soċjali u tal-prinċipji demokratiċi, u jassumu responsabbiltà akbar għal dawn f'dan il-qasam bħala parti mill-ħajja tal-iskola."

“Pedagogija dominata mill-għalliem, li tirrelega lill-istudenti għal funzjoni passiva, tenfasizza l-memorizzazzjoni u tillimita interazzjonijiet bejn dawk li jkunu qed jitgħallmu, x’aktarx li ma tasalx biex tippromwovi tagħlim effettiv.”

NCF 2, p50

X'tip ta' tagħlim se jsir fil-klassi?

- L-għalliema se jibnu fuq l-għarfien kurrenti tal-istudenti u jgħinuhom jagħmlu progress minn dak l-għarfien.
- Mhux se jkun hemm spazju għal tagħlim passiv. L-istudenti jkunu megħjuna jagħmlu sens mill-għarfien il-ġdid u jiżviluppaw il-fehim tagħhom dwaru billi jikkomunikaw mal-għalliema u ma' sħabhom tal-klassi.
- It-tagħlim se jkun ta' sfida u se jinvolvi lill-istudenti kollha, minn dawk li jmorru l-inqas tajjeb fl-iskola sa dawk li jispikkaw.
- Il-fehim u l-applikazzjoni tal-għarfien u l-ħiliet se jkunu aktar importanti milli joqogħdu jiftakru l-fatti.
- L-istudenti se jingħataw informazzjoni dwar kif sejrin, sabiex itejbu t-tagħlim tagħhom. L-enfasi se tkun dwar kif l-istudenti jitgħallmu kif għandhom jitgħallmu.
- L-għalliema se jipprovaw johlqu ambjent fil-klassi li jappella għall-interessi tal-istudenti tagħhom u li jista' jkun esplorat b'modi li joffru sfida għalihom.
- L-istudenti se jingħataw esperjenzi diretti ta' tagħlim li jhegġgħom jinvolvu ruħhom sabiex itejbu l-fehim u l-memorja tagħhom.
- Attivitajiet fil-klassi ta' din in-natura jeħtieġu tnejnija tajba min-naħa tal-għalliema sabiex ikunu jistgħu jipromwovu firxa sħiħa ta' ħiliet, attitudnijiet, għarfien u valuri.

“Il-programmi ta' tagħlim jeħtieġ li jkunu bbażati fuq il-kompetenza aktar milli fuq l-għerf... partikolarment fil-kuntest ta' soċjetà fejn l-għerf hu faċilment aċċessibbli”

NCF 2, p50

X'inhuma l-oqsma ta' tagħlim?

- 1. Il-Lingwi.** Heffa fit-taħdit u l-kompetenza kemm fl-Ingliż kif ukoll fil-Malti. Il-bidu tattielet lingwa fil-livell Primarju. It-tielet u possibilmnt ir-raba' lingwa fil-livell Sekondarju.
- 2. Il-Matematika.** Għarfien tajjeb tal-kunċetti bażiċi tal-Matematika fl-iskola Primarja u, fl-iskola Sekondarja, bi tnejjija għal aktar studji.
- 3. Ix-Xjenza.** Għarfien ta' principji u ħiliet fundamentali sabiex ikunu mifhuma u esplorati l-impatt tagħhom fil-ħajja ta' kuljum; it-tkomplija tal-istudji li jistgħu jwasslu għall-karrieri fix-Xjenza.
- 4. L-Edukazzjoni tat-Teknoloġija.** Dan il-qasam jinkludi d-Disinn u t-Teknoloġija (iddisinja u aġmel) u l-Litteriżmu Diġitali (bl-użu tal-ICT).
- 5. L-Edukazzjoni għas-Saħħa.** L-Edukazzjoni Fizika u l-Isport; aspetti tal- Edukazzjoni Personali, Soċjali u tas-Saħħa u l-Home Economics.
- 6. L-Edukazzjoni Reliġjuża.** Din tfisser Edukazzjoni Kattolika Reliġjuża, li taqa' taħt ir-responsabbiltà tal-Knisja. Huwa rrakkomandat li l-istudenti li ma jagħżlux dan is-sugġett, isegwu Programm ta' Edukazzjoni Etika.
- 7. L-Edukazzjoni għaċ-Ċittadinanza.** Din tinkludi l-Istorja, il-Ġografija, l-Istudji Soċjali, l-Istudji Ambjentali, aspetti tal-PSHE, u l-Home Economics.
- 8. L-Edukazzjoni fl-Arti.** Din tinkludi l-Arti, il-Mużika, iż-Żfin u d-Drama – l-espressjoni kreattiva.

“...korp ta' għarfien u ħiliet relevanti, li għandhom skop u huma konnessi ma' xulxin... Dan ma jimplikax it-neħħija tal-kontenut tradizzjonali tas-sugġetti iżda l-ħolqien ta' rabtiet bejn u fost is-sugġetti biex jissaħħaħ it-tagħlim.”

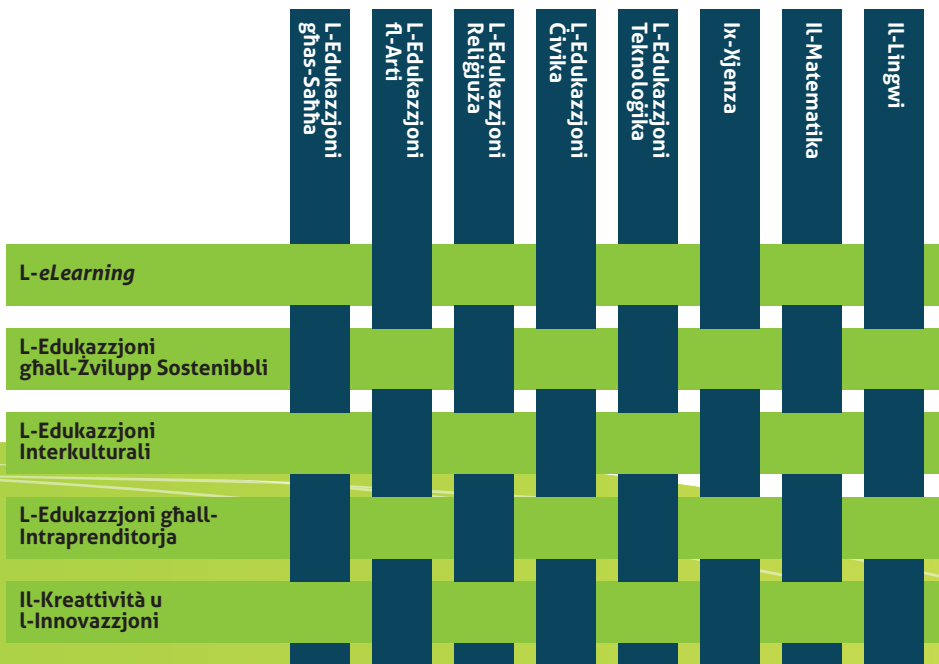
NCF 2, p33

“Is-sistema kurrenti li tifred il-kurrikuli tal-Primarja u tas-Sekondarja f’ sugġetti singoli tippreżenta lill-istudenti b’viżjoni frammentata ta’ għerf li ma twassalx għal edukazzjoni ħolistika.”

NCF 2, p33

Se jkunu hemm ħames temi tul il-kurrikulu kollu:

1. **L-eLearning.** L-użu ta’ kontenut diġitali fit-tagħlim u waqt it-tagħlim.
2. **L-Edukazzjoni għall-Iżvilupp Sostenibbli.** Li ssir attiv fit-tehid tad-deċiżjonijiet li jtejbju l-ambjent u l-kwalità tal-ħajja.
3. **L-Edukazzjoni Interkulturali.** Rispett u fehim ta’ kulturi differenti u l-ħila li tofroq il-firdiet kulturali.
4. **L-edukazzjoni għall-Intraprenditorja.** Il-ħila li tittrasforma l-ideat f’ħidma, tirrispondi għall-bidla, tieħu riskji, tippjana u timmaniġġja l-proġetti.
5. **Il-kreattività u l-innovazzjoni.** Li tikkoltiva t-talenti ta’ kull student u trawwem kwal-itajiet bħalma huma li ssib is-soluzzjonijiet, li tmexxi, li taħseb b’mod innovattiv u li tesprimi lilek innifsek.

L-Integrazzjoni ta’ Temi Interkurrikulari għal Skola Shiħa

X'tip ta' għalliema huma meħtieġa?

Skont l-NCF, dawn huma xi uħud mill-kwalitajiet ta' għalliema effettivi:

- Ikunu infurmati tajjeb mhux biss fis-suġġetti tagħhom imma jkollhom il-ħila jifhmu suġġetti oħra u japplikaw dan l-għarfien għall-oqsma tagħhom.
- Huma flessibbli u "jagħrfu dawk il-mument li joffru spunt għat-tagħlim".
- Jemmnu fil-ħiliet differenti tal-istudenti tagħhom, kontinwament joffrullhom sfidi, u jistennew ħafna minnhom.
- Jifhmu lill-istudenti tagħhom u jfasslu skont il-ħtieġa tagħhom il-metodi ta' tagħlim.
- Jirriflettu fuq ix-xogħol tagħhom u jistgħu jadattaw il-prinċipji tal-kurrikulu maċ-ċirkostanzi tal-klassijiet tagħhom.

L-NCF jipproponi li l-għalliema jingħataw ħafna appoġġ sabiex itejbu l-ħiliet tagħhom ta' tagħlim. Per eżempju, fl-iskejjel Primarji, l-Għalliema ta' Appoġġ se jkunu disponibbli biex jgħinu lill-għalliema tal-klassi jippjanaw u jwasslu lezzjonijiet fix-Xjenza, fit-Teknoloġija, fl-IT u fil-PE.

Sabiex jaġġornaw l-għarfien u l-ħiliet tagħhom, se jingħataw taħriġ regolari u opportunitajiet sabiex ikabbru l-iżvilupp professjonali tagħhom fi ħdan l-iskola. Jingħataw ukoll aċċess għal konsulenti u netwerks ta' professjonisti li jistgħu jiggwidawhom u jagħtuhom l-appoġġ.

"Irid jgħaddi ftit taż-żmien sewwa biex nidraw nibdlu l-mudelli mentali dwar dak li ngħallmu, kif ngħallmu, kif jitgħallmu l-istudenti u kif nassessjaw it-tkabbir tat-tagħlim tal-istudenti. Bidliet ta' din ix-xorta jitolbu moħħ miftuħ, flessibbiltà, paċenzja u kurajġġ."

NCF 2, p19

“L-assessjar
għal skopijiet
sommarji ta’
dak li tgħallmu
l-istudenti
m’għandux
jiddependi
minn kif marru
darba fit-
testijiet jew
l-eżamijiet.”

NCF 2, p57

Kif se jkunu asessjati t-tfal?

- L-assessjar tax-xogħol tal-klassi u tal-proġetti se jsir matul is-sena sabiex jipprovdi lill-għalliema, 'l-istudenti u 'l-ġenituri tagħhom informazzjoni kontinwa. Din se tkun imqabbla mal-livelli mistennija ta' ksib sabiex minn żmien għal żmien jiffasslu d-deċiżjonijiet u l-pjanijiet li hemm bżonn sabiex jint-laħqu l-ħtiġijiet ta' kull tifel u tifla.
- Jistgħu jitwettqu testijiet fl-aħħar ta' taqsima jew perijodu ta' żmien, bħal f'nofs jew l-aħħar tas-sena, b'rapporti li jint-bagħtu lill-ġenituri u 'l-għalliema tal-klassi li jmiss.
- It-tfal isiru konxji ta' x'inhom mistenni minnhom, sabiex jittagħallmu jevalwaw il-progress tagħhom.
- L-assessjar jibda jsir **fis-snin bikrin tal-iskola** (qabel l-iskola obbligatorja) bl-osservazzjoni u l-irreġstrar tal-kisbiet tat-tfal.
- **Fl-1, it-2 u t-3 Sena**, se tkun użata lista għall-iċċekkjar ib-bażata fuq politika nazzjonali stabbilita, biex jiġu identifikati tfal b'diffikultà fil-litteriżmu, fil-prinċipji bażiċi tal-Matematika u l-litteriżmu diġitali, u jagħtuhom appoġġ iżjed.
- **Mir-4 sas-6 Sena**, l-assessjar se jsir fl-iskola u jinkludi l-ħiliet fit-taħdit u s-smiġħ fl-Ingliż u l-Malti.
- L-eżamijiet ikunu introdotti **fir-4 Sena**, flimkien ma' forum oħra ta' assessjar.
- Fl-aħħar **tas-6 Sena**, se jkun hemm l-eżami nazzjonali tal-*benchmark* fil-Malti, l-Ingliż u l-Matematika. Dan huwa volontarju għall-Iskejjel tal-Knisja u dawk Indipendenti.
- **Fl-iskola Sekondarja**, l-għalliema minn suġġetti differenti fi ħdan l-istess qasam ta' tagħlim jistgħu jfasslu u jassessjaw proġetti u xogħol tal-kors flimkien. Dan jipromwovi t-trasferiment tal-ħiliet u jevita li l-istudenti jkunu mgħobbija żżejjed bix-xogħol.
- L-assessjar tas-suġġetti vokazzjonali se jkun ibbażat fuq ix-xogħol ta' matul il-kors.
- Fl-iskejjel tal-Istat, jistgħu jkunu pplanati xi eżamijiet annwali mill-Kulleġġ minflok dawk ċentrali.

"L-interazzjoni ta' kuljum bejn għalliema u studenti f'xogħol orali u bil-miktub, u attivitajiet oħrajn, u interazzjonijiet fost l-istudenti nfushom, jipprovdu informazzjoni siewja fuq x'jaf u x'għandu bżonn kull student."

NCF 2, p55

“Fl-iskejjel Sekondarji jeħtieg ġitqiesu għadd ta’ kriterji biex ikun żgurat li l-NCF ġitqieghed fil-prattika f’orarju skolastiku li jagħmel użo kemm jista’ jkun shiħ, mill-hin tat-tagħlim.”

NCF Dokument Konsultattiv 3, It-Tliet Ċikli, p57

JUM	15 il-minuta	75 minuta	15 il-minuta	135 minuta	30 minuta	90 minuta
TNEIN	Assembly & Settling fil-klassi	Edukazzjoni Religiżja 30 minuta	Brejk il-qasir	Matematika 45 minuta	Brejk it-Twil	Edukazzjoni għas-Saħha 30 minuta Xjenza 30 minuta Edukazzjoni fl-Arti 30 minuta
TLIETA	Assembly & Settling fil-klassi	Ingliz 45 minuta Edukazzjoni għaċ-Cittadinanza 30 minuta	Brejk il-qasir	Ingliz 45 minuta Edukazzjoni Religiżja 30 minuta	Brejk it-Twil	Edukazzjoni fl-Arti 45 minuta Malti 45 minuta
ERBGRA	Assembly & Settling fil-klassi	Edukazzjoni Religiżja 30 minuta Matematika 45 minuta	Brejk il-qasir	Ingliz 45 minuta	Brejk it-Twil	Edukazzjoni fl-Arti 60 minuta Edukazzjoni għas-Saħha 30 minuta
HAMIS	Assembly & Settling fil-klassi	Matematika 45 minuta L3 30 minuta	Brejk il-qasir	Xjenza 60 minuta	Brejk it-Twil	Malti 45 minuta Edukazzjoni għas-Saħha 45 minuta
ĠINGRA	Assembly & Settling fil-klassi	Ingliz 45 minuta	Brejk il-qasir	Matematika 45 minuta	Brejk it-Twil	Edukazzjoni Religiżja 30 minuta Edukazzjoni għaċ-Cittadinanza 60 minuta

Il-Mudell ta’ Orarji Skolastici għall-Iskejjel Primarji skont it-Tqassim Suggerit ta’ hin tat-Tagħlim.

Kif se jkunu affettwati l-orarji tal-ħin tal-iskola?

L-għan huwa li l-għadd limitat ta' sigħat ikun utilizzat bl-aħjar mod:

L-Iskejjel Primarji:

- Fl-1 u t-2 Sena, l-allokkazzjoni tal-lezzjonijiet għandha tkun bbażata fuq temi aktar milli sugġetti: ix-Xjenza, ir-Reliġjon, l-Arti, is-Saħħa, u l-kumplament.
- Bejn it-3 u s-6 Sena se jkun hemm medja ta' 800 siegħa ta' tagħlim f'sena skolastika, li ma jinkludux eżamijiet, ħinijiet ta' rikreazzjoni u l-ħin tal-assembly ta' filgħodu.
- Il-lezzjonijiet f'dawn l-erba' snin jistgħu jvarjaw fit-tul bejn it-30 u s-60 minuta u għandhom jipprovdu bilanċ tajjeb bejn l-oqsma ta' tagħlim.
- Il-PE u l-isport se jkunu allokatu 30 minuta kull ġurnata matul l-Edukazzjoni tas-Saħħa. Minbarra dan, l-iskejjel għandhom jorganizzaw attivitajiet relatati ma' sport waqt ir-rikreazzjoni ta' nofsinhar.

L-Iskejjel Sekondarji:

- Se jkunu meħtieġa minimu ta' 38 lezzjoni fil-ġimgħa biex ikunu koperti l-ħtiġijiet tal-kurrikulu.
- Lezzjonijiet twal ta' bejn l-40 u l-45 minuta, u mhux inqas minn 42 minuta jekk dawn jinkludu ħin ta' vjaġġar bejn il-klassijiet.
- Il-ħin tal-assembly ta' filgħodu se jkun skedat ukoll, barra l-ħin attwali ta' tagħlim.
- Il-ħin ta' rikreazzjoni ta' nofsinhar ikun twil biżżejjed għal sports u attivitajiet oħra mhux formali.
- Qed ikunu proposti ħames orarji (*timetables*) alternattivi ta' ħin għall-Iskejjel Sekondarji. Skont liema orarju tal-ħin huwa użat, u s-Sena indirizzata, fost il-bidliet proposti wieħed isib:
 - Aktar lezzjonijiet fil-Malti – minimu ta' erbgħa fil-ġimgħa.
 - Ħames lezzjonijiet fl-Ingliż u erba' lezzjonijiet fil-Malti, jew *vice versa*, għad-diskrezzjoni tal-iskola, skont il-ħtiġijiet tal-istudenti tagħha.
 - Aktar lezzjonijiet fis-sugġetti li jaqgħu taħt il-qasam tal-Edukazzjoni tal-Arti, it-Teknoloġija, is-Saħħa, u ċ-Ċittadinanza.
 - Il-PE jżied minn żewġ lezzjonijiet għal tlieta fil-ġimgħa.
 - Għandhom ikunu allokatu żewġ lezzjonijiet fil-ġimgħa għall-għażla tal-iskola.

Kif jistgħu jinvolvu ruħhom aktar il-ġenituri fl-iskola?

Ir-riċerka turi li aktar kemm il-ġenituri jkunu involuti fl-iskola, iktar hemm ċans ta' suċċess edukattiv għal uliedhom. L-NCF jipproponi li għandha titfassal politika nazzjonali dwar il-modi differenti ta' kif il-ġenituri jistgħu jikkomunikaw u jkunu involuti fl-iskola, sabiex ikun imsaħħaħ l-involviment tagħhom. Bħalissa hemm erba' modi kif il-ġenituri f'Malta jkunu involuti fl-iskola ta' uliedhom:

- **Rabtiet bejn l-iskola u d-dar:** Korrispondenza regolari bejn l-iskola u l-ġenituri, permezz ta' noti, ċirkularijiet u *e-mails*; attendanza fiċ-ċerimonji tal-iskola u l-funzjonijiet; laqgħat f'Jum il-Ġenituri jew laqgħat oħra, biex ikunu diskussi suġġetti jew għażliet dwar l-eżamijiet. Koordinazzjoni bejn id-dar u l-iskola sabiex tkun imtejba l-imġiba jew l-eżekuzzjoni.
- **Il-parteċipazzjoni tal-ġenituri:** Għajnuna fl-avvenimenti tal-iskola u l-attivitajiet bħal jum l-isports, ħarġiet, servizz fil-librerija, għajnuna fil-klassi, jew għajnuna fil-gruppi tal-qari.
- **L-involviment tal-ġenituri:** Ikunu involuti b'mod attiv billi jinfluwenzaw l-aġendi tal-iskola u d-deċiżjonijiet; sħubija fl-Assoċjazzjonijiet tal-Għalliema u l-Ġenituri, il-Kunsilli tal-Iskola, il-Bord tal-Gvernaturi, kif ukoll assoċjazzjonijiet lokali jew internazzjonali tal-ġenituri.
- **Tagħlim tul il-Ħajja tal-Ġenituri:** Ġenituri li jagħmlu użu mill-iskola għat-tkabbir personali tagħhom, billi jattendu laqgħat jew attivitajiet edukattivi oħrajn organizzati mill-iskola għat-taħriġ tal-mexxejja li jkunu ġenituri fi ħdan l-iskola u l-komunità lokali.

L-NCF jipproponi wkoll aktar rabtiet b'saħħithom mal-komunità, billi jkunu organizzati:

- Żjarat fuq is-sit jew laqgħat għal studenti minn persuni mill-komunità.
- Klassijiet ta' filgħaxija għall-membri tal-komunità.
- Esperjenzi għall-orjentazzjoni tax-xogħol għal studenti, f'negozji fil-komunità.
- Sħubija mas-settur tan-negozju sabiex ikunu esplorati forom oħra ta' kollaborazzjoni.

“Ir-Rabta bejn id-dar u l-iskola, il-partecipazzjoni u l-involvement tal-ġenituri, kif ukoll it-tagħlim tul il-ħajja għall-ġenituri huma punti differenti ta’ dħul għall-ġenituri li huma nkoragġuti li jikkunsidraw aktar forom, u forom aktar diversi ta’ interazzjoni tal-ġenituri mal-iskejjel. L-erba’ kategoriji huma importanti għall-ġenituri, uliedhom u l-iskejjel biex jiżguraw l-aħjar żvilupp edukattiv ħolistiku tal-imsieħba kollha involuti.”

NCF 2, p61

Xi rakkomandazzjonijiet oħra importanti?

Iva, ħafna. Hawn huma ftit oħra li ta' min jissemmew:

- Se jkunu mfasslin "Ir-riżultati tat-tagħlim" – bażikament x'inhu mistenni li jitgħallem kull tifel u tifla f'kull qasam, f'kull livell.
- Il-livelli ta' ksib se jkunu mkejlin fuq skala ta' 10 punti li jkopru 'l-istudenti fil-ħiliet kollha tul l-edukazzjoni primarja u sekondarja kollha. Din se tgħin lill-għalliema jippjanaw il-lezzjonijiet madwar il-ħiliet differenti tal-istudenti.
- Is-snin ta' edukazzjoni obbligatorja għandhom jissemmew l-1 sal-11-il sena sabiex tkun riflessa l-kontinwità bejn iċ-ċiklu tal-primarja u tas-sekondarja.
- Għalliema tal-iskola Primarja se jkunu responsabbli mill-Edukazzjoni tal-Malti, l-Ingliż, il-Matematika, ix-Xjenza, it-Teknoloġija, ir-Reliġjon, iċ-Ċittadinanza u s-Saħħa (inkluż il-*PE* u l-*Home Economics*). L-għalliema speċjalisti se jieħdu f'idejhom klassijiet għall-Arti, il- Mużika, id-Drama, il-*PSHE* u introduzzjoni għal-lingwi barranin.
- Fl-iskola Sekondarja, se jkunu żviluppati programmi speċjali għal studenti li għadhom qed jesperjenzaw diffikultajiet fil-Malti, fl-Ingliż jew fil-Matematika.
- Jistgħu jkunu offruti lingwi barranin barra l-Għarbi, il-Franċiż, il-Ġermaniż, it-Taljan, ir-Russu u l-Ispjanol.
- L-istudenti kollha fis-7 u fit-8 Sena se jitgħallmu l-Core Science. Fid-9, l-10 u l-11-il sena, l-istudenti jew ikomplu bil-Core Science, jew jispeċjalizzaw fil-*Materials Science*, il-*Life Sciences* jew il-*Physical Sciences*. (Aktar dwar dan fit-taqsimha li jmiss dwar il-Viżjoni tax-Xjenza).

- Se jkunu introdotti erba' oqsma inizjali ta' suġġetti vokazzjonali bħala għażliet mill-2013: L-Inginerija, L-Ospitalità, L-IT Practitioner, u l-Kura Soċjali u tas-Saħħa. Dawn qed ikunu ppruvati bħala proġetti pilota f'għadd ta' Skejjel tal-Gvern u dawk tal-Knisja u Independenti minn Settembru 2011.
- Għall-bidu se jithaddem is-setting fis-Suġġetti Ewlenin tal-Matematika, L-Ingliż u L-Malti imma eventwalment it-tqegħid ta' studenti fil-klassijiet se jsir b'tali mod li dawn jixbhu 'l-klassijiet bi tfal b'ħiliet differenti fil-Primarja.
- L-iskejjel kollha għandu jkollhom strateġija lingwistika sabiex tkun implimentata l-Politika Nazzjonali tal-Lingwa, b'partecipazzjoni qawwija mill-familji u l-komunitajiet.
- Barra minn hekk, huma proposti tliet politiki nazzjonali oħrajn: għall-assessjar, għad-diversità u l-inklużjoni, u għall-involviment tal-ġenituri.
- Aktar attenzjoni biex fis-snin bikrija u tal-bidu tal-Primarja, t-tfal ikollhom ħakma kif imiss tal-ewwel ilsien tagħhom, kif ukoll jibdeu jiġu esposti għat-tieni lingwa.

"L-NCF hhuwa sejha għal bidla paradigmatika fil-mod kif wiehed ihares lejn it-tagħlim u l-kurrikulu. Dan id-dokument ma jipprezentax formola magħika li ggħib fis-seħħ din il-bidla paradigmatika, iżda jagħraf li jeħtiġilna ningħaqdu flimkien biex nisfidaw l-*istatus quo*, biex nisfidaw opinjonijiet u pożizzjonijiet staġnati, u biex niftiehm u bejn l-imsieħba kollha. Is-suċċess ta' dan il-proċess jiddependi mill-impenn ta' dawk kollha involuti tul is-snin li ġejjin waqt il-fażijiet ta' konsultazzjoni u implimentazzjoni."

NCF Dokument Konsultattiv 4, It-Triq 'il Quddiem, p35

L-edukazzjoni fix-Xjenza

MMal-erba' dokumenti tal-NCF hemm ukoll il-ħames wieħed: **Viżjoni għall-Edukazzjoni fix-Xjenza f'Malta**. Dan id-dokument jagħti viżjoni għal dan il-qasam ibbażat fuq il-ħtiġijiet nazzjonali kurrenti u fil-gejjieni.

Fid-dokument jingħad li s-sistema preżenti tax-xjenza tat-tagħlim hija "miżgħuda strategiji u deċiżjonijiet meħudin għalihom, ibbażati fuq l-intuwizzjoni aktar milli evidenza empirika..." Fi kliem ieħor, il-bidliet mhux dejjem ħarġu minn viżjoni ċara u pjan ġenerali.

L-għan tal-edukazzjoni dwar ix-xjenza huwa "li jiżviluppa l-għarfien xjentifiku tal-istudenti kollha". Dan jippermettilhom li jagħmlu deċiżjonijiet infurmati meta qegħdin jippruvaw itejbu l-kwalità tal-ħajja tagħhom f'dinja li qiegħda dejjem tinbidel, jiżviluppa wkoll hiliet u modi ta' ħsieb li jużaw l-evidenza biex jagħmlu d-deċiżjonijiet, u jfassal il-pedamenti għal dawk li jridu jkomplu f'karriera relatata max-xjenza.

L-għan huwa li jzid l-għadd ta' studenti li jagħzlu x-Xjenza u li jmorru aħjar fiha. Sabiex tinkiseb din il-viżjoni jinħtieġu:

- Studenti **fis-snin bikrija jitgħallmu jkunu kurjużi**, josservaw, jinvestigaw u jsaqsu l-mistoqsijiet.
- Kurrikulu flessibbli tal-*Core Science* **fis-snin tal-Primarja**, fejn l-iskejjel individwali jistgħu jagħmlu l-programm rilevanti għall-istudenti tagħhom.
- Il-*Core Science* offrut **fl-Iskola Sekondarja**, u li jwassal għall-eżami tas-*SEC* għal dawk li ma jkomplux jistudjaw ix-xjenzi.
- Il-possibiltà li jittieħdu l-*Materials Science*, il-*Life Sciences* jew il-*Physical Sciences*, f'diversi għażliet, minn dawk li jixtiequ jistudjaw ix-xjenzi f'aktar dettall mid-9 Sena.

Il-*Core Science*: Kuncetti, principji, teoriji u metodi ta' investigazzjoni organizzati f'temi li jgħbru flimkien għarfien minn oqsma differenti.

Il-*Materials Sciences*: L-istudju ta' materjali naturali u sintetiċi, kif inhuma użati fil-ħajja ta' kuljum u kif jistgħu jithalltu biex isiru prodotti ġodda.

Il-*Physical Sciences*: Il-materja, l-enerġija u l-interazzjonijiet bejniethom, kemm fuq skala mikroskopika kif ukoll fil-livell tad-Dinja u l-Univers.

Il-*Life Sciences*: Il-kuncetti bijoloġiċi u relatati mal-Kimika. L-istudju tal-organizmi żgħar u kbar. Il-ħajja fuq il-pjaneta tagħna bħala sistema.

Dawn is-sugġetti 'ġodda' huma mod kif wieħed jersaq lejn il-Kimika, il-Fiżika u l-Bijoloġija, b'aktar attenzjoni għall-mod kif japplikaw għall-ħajja reali u kif jistgħu jkunu aktar interessanti.

Tagħrif Importanti

Qari rakkomandat:

Lejn Edukazzjoni ta' Kwalità għal Kulhadd. Il-Qafas tal-Kurrikulu Nazzjonali 2011

- Dokument Konsultattiv 1. Sommarju Eżekuttiv
- Dokument Konsultattiv 4. It-Triq 'il Quddiem

Iż-żewġ volumi l-oħra huma:

- Dokument Konsultattiv 2. Ir-Raġuni Fundamentali u l-Komponenti
- Dokument Konsultattiv 3. It-tliet cikli: Is-Snin Bikrin, Is-Snin tal-Primarja, Is-Snin tas-Sekondarja

Ara wkoll:

- Viżjoni għall-Edukazzjoni fix-Xjenza f'Malta. Dokument Konsultattiv 2011

Il-ħames dokumenti jistgħu jitnizzlu mill-websajt tal-Ministeru tal-Edukazzjoni, Xogħol u l-Familja: www.education.gov.mt. Agħfas fuq **National Curriculum Framework 2011**.

Jistgħu jithallew xi kummenti fuq il-websajt.

Aktar tagħrif jista' jinkiseb billi tibgħat *e-mail* lil: curriculum.meef@gov.mt
Tista' wkoll iċċempel lill-*Customer Care* fuq *Freephone*: **1571**

L-Edukazzjoni f'Malta waslet biex tagħmel qabża oħra 'il quddiem.

Il-Kurrikulu Nazzjonali, li fuqu l-iskejjel jibbażaw it-tagħlim tagħhom, huwa fil-proċess li jkun aġġornat. Se jkun imniedi għall-konsultazzjoni abozz ta' dokument, imsejjaħ "Qafas għall-Kurrikulu Nazzjonali 2011". Huwa mod kif jintlaħaq l-ogħla livell fis-sistema edukattiva f'Malta u se jinkludi tibdiliet fil-metodu ta' kif qed isiru l-affarijiet bħalissa sabiex jinkiseb dan l-għan.

Il-ġenituri huma fost dawk li qegħdin jiġu avviċinati biex jikkontribwixxu b'mod attiv fil-proċess ta' konsultazzjoni billi jsiru familjari mal-proposti li qegħdin imniżżlin f'dan il-ktejjeb. L-opinjoni tagħhom imbagħad se tkun użata sabiex ittejjeb u tiffinalizza d-dokument fl-2012.